

Politisk aftale om Veterinærforlig III 2018-2021

Sunde husdyr er grundlag for et lavt antibiotikaforbrug og resistensforebyggelse, et væsentligt bidrag til god dyrevelfærd og en forudsætning for en ressourceeffektiv og bæredygtig produktion samt god produktionsøkonomi og vækst i eksporten – derfor udgør sunde husdyr omdrejningspunktet i den nye aftale om veterinærområdet.

Regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti er enige om, at en stærk indsats for at forebygge antibiotikaresistens fortsat skal være central i den danske veterinærpolitik i de kommende år. Forbruget af antibiotika og zink er de to bærende elementer i denne indsats. Forligsparterne er enige om at reducere forbruget af antibiotika og vil derfor fortsat følge udviklingen i forbruget af antibiotika tæt og udfase zink som lægemiddel i landbruget, særligt i svineproduktionen. I Danmark er antibiotikaforbruget til svin faldet med godt 25 pct. siden 2009, og Danmark bliver fremhævet af FAO og WHO som et eksempel til efterfølgelse for andre lande. Vi skal fortsat være foregangsland. Zink som lægemiddel skal derfor udfases på en måde, så den danske førerposition ikke sættes over styr. Arbejdet med at finde dokumenterede alternativer til zink såvel som antibiotika, herunder probiotika, bliver derfor en meget vigtig indsats.

MRSA-ekspertgruppen¹ afleverede sin rapport i august 2017. Anbefalingerne fra MRSA-ekspertgruppen omfatter i stort omfang indsatser, som angår veterinærområdet generelt, fx reduktion af antibiotikaforbruget. Der er samtidig enighed om, at MRSA, herunder husdyr-MRSA, udgør en del af det samlede resistensproblem. Med dette forlig følges der derfor op på MRSA-ekspertgruppens anbefalinger.

Danmark skal fastholde et effektivt veterinært beredskab overfor smitsomme husdyrsygdomme, hvilket er en vigtig forudsætning for erhvervets økonomi og vækst i eksporten. Vi skal være rustet til at håndtere både kendte og nye smitsomme sygdomme, der potentielt kan ramme dansk husdyrproduktion og skabe hindringer for eksporten. Samtidig skal det veterinære beredskab være endnu mere fokuseret og omkostningseffektivt for erhvervet og det offentlige, hvilket blandt andet kan opnås via et tættere samarbejde med Danmarks nordiske naboer.

Forligsparterne ønsker, at der med forliget skal ske en prioritering af den samlede indsats på veterinærområdet, så den største erhvervsøkonomiske og samfundsøkonomiske gevinst opnås uden øget risiko for dyrs og menneskers sundhed. Det betyder, at en række af de nuværende elementer i den veterinærpolitiske regulering fortsat skal udvikles. Det gælder især sundhedsrådgivningen og kontrolindsatsen, hvor et øget samarbejde mellem den offentlige kontrol og erhvervet indføres. Desuden er der stærkt fokus på regelforenkling, der letter byrderne for erhvervet og understøtter den enkelte besætningsejers motivation for at øge sundheden i sin produktion.

¹ MRSA-ekspertgruppen anbefaler også initiativer, som omfatter det humane sundhedsområde. Disse anbefalinger er af den grund ikke en del af Veterinærforliget, men anbefalingerne er bragt videre til Sundheds- og Ældreministeriet og Folketingets Sundheds- og Ældreudvalg.

Forskning og vidensopbygning inden for MRSA, dyrevelfærd og trusselsvurderinger af smitsomme husdyrsygdomme skal styrke den fremadrettede håndtering af udfordringerne med antibiotikaresistens, vores mulighed for at følge udviklingen i dyrevelfærd og sikre et årvågent beredskab på et evidensbaseret grundlag. Forligspartnerne er derfor enige om, at forskning og udvikling fortsat skal prioriteres. Ny viden og udvikling er en forudsætning for at kunne tilrettelægge indsatser, så de har mest effekt og dermed også bidrager til at fastholde Danmarks position som foregangsland, fx i bekæmpelse af antibiotikaresistens.

1. Sunde husdyr

1.1 Reduktion, regulering og overvågning af antibiotikaforbrug og –resistens

Resistensudvikling udgør en trussel for folkesundheden. Borgere i Danmark skal være trygge ved at omgås produktionsdyr og ikke frygte at blive smittet med resistente bakterier, som ikke kan behandles. Derfor skal antibiotikaforbrug og -resistens fortsat prioriteres, og området skal fortsat håndteres i et One Health perspektiv i erkendelse af, at mange problemstillinger vedrørende sygdom og sundhed hos mennesker og dyr hænger tæt sammen. Prioritering af indsatser skal ske ud fra en vurdering af, hvad der på veterinærområdet udgør de største trusler mod folkesundheden.

Fra 2009 til udgangen af 2016 er antibiotikaforbruget reduceret med godt 25 % i svinebesætningerne. Det er vigtigt fremadrettet at sikre et stadig ansvarligt forbrug af antibiotika i landbruget og særligt i svineproduktionen, der står for ca. 75 % af det samlede antibiotikaforbrug til dyr.

MRSA-ekspertgruppen har anbefalet, at der ved handlingsplanens udløb i 2018 arbejdes videre efter målsætningen i handlingsplanen for husdyr-MRSA, hvor et af målene er at reducere antibiotikaforbruget til svin med 15 pct. fra 2015 til 2018 (målt i forhold til forbruget i 2014). Forligspartnerne er enige om at mødes ved handlingsplanens udløb i 2018 for at fastsætte nye mål for reduktion af antibiotikaforbruget på baggrund af en evaluering af de seneste data omkring antibiotikaforbruget og nyeste viden om forbrug og resistens, som også anbefalet af ekspertgruppen.

Det er en forudsætning for fastsættelsen af en ny målsætning for antibiotikareduktion, at denne sker på baggrund af en model, der indregner kompensation for den aktuelle udfasning af lægemiddelzink til fravænningsgrise, og at den fortsatte reduktion baseres på en faglig vurdering og risikovurderinger.

Der skal således være en balance i forhold til eksisterende reduktionsmål og udfasningen af lægemiddelzink, hvorved landmanden sikres adgang til lægemidler, så syge dyr kan få en forsvarlig behandling. Dette hensyn skal være afspejlet i det gule kort.

Forligspartnerne er ligeledes enige om at nedsætte et uvildigt veterinærmedicinsk ekspertråd, som kan være med til at sikre, at veterinærfaglige beslutninger og anvisninger i forhold til brug af veterinærmedicin er evidensbaserede. Opgaven for det veterinærmedicinske ekspertråd i 2018 er at komme med konkrete anbefalinger om reduktion af antibiotikaforbruget under hensyntagen til samtidig udfasning af lægemiddelzink. Ekspertrådet kan ligeledes klarlægge under hvilke forhold, det kan være forsvarligt af afbryde antibiotikabehandling før den foreskrevne behandlingsperiode er afsluttet.

Gult kort-ordningen har vist sig at være et meget effektivt instrument til at begrænse antibiotikaforbruget og videreføres derfor. Der er forskel på hvilke tiltag, der virker i de forskellige besætninger afhængig af individuelle forhold i den enkelte besætning. Disse tiltag kan f.eks. være brug af probiotika, ændring af klima i

stalden, fodring eller justering af fravænningsalder. I erkendelse heraf, bør besætningsejeren have metodefrihed til at nå en given målsætning om antibiotikareduktion.

For at understøtte indsatsen skal gult kort-ordningen suppleres med udviklingen af kriterier for "elite-bedrifter", der ud fra en række parametre udmærker sig positivt i forhold til eksempelvis antibiotikaforbrug, udfasning af lægemiddelzink, grovfoder, fravænningsalder og dødelighed. En sådan ordning skal motivere bedrifter til at arbejde aktivt med de udvalgte parametre. Samtidig skal det undersøges, om elitebedrifterne kan opnå fordele ud over branding, fx kontrolmæssigt. Forligsparterne er enige om, at en ordning for elitebedrifter skal være opnåelig for ca. en tredjedel af bedrifterne. Hvert tredje år revurderes kriterierne. Ordningen udvikles og forelægges forligsparterne i løbet af 2018 og implementeres i løbet af forligsperioden.

Fravænningsalderen har betydning for antibiotikaforbruget, og der skal i forligsperioden være fokus på dette område, hvilket afspejles både i fastsættelse af kriterier i elitebedriftsordningen, i forskningsindsatsen, og i den målrettede kontrolindsats, som beskrevet i nærværende aftale.

Der skal ligeledes være fokus på en fortsat reduktion af brugen af de typer af antibiotika, som i særlig grad er vigtige for at behandle infektioner hos mennesker, eller som udgør en særlig risiko for udvikling af resistens. Dette mål skal nås blandt andet ved at videreføre det differentierede gule kort, hvor kritiske og visse bredspektrede antibiotika vejer særlig tungt i medicinregnskabet. Det differentierede gule kort skal videreudvikles i samarbejde med relevante interessenter fra såvel det veterinære som det humane område.

Det er afgørende for den fortsatte udvikling af den antibiotikapolitiske indsats, at informationer om forbruget af medicin i landbruget kan indsamles og behandles. Fødevarerstyrelsens database VetStat er efter 17 år forældet. Det er nødvendigt, at databasen fremtidssikres for fortsat at kunne være grundlag for videreudvikling af initiativer til regulering og overvågning af antibiotikaforbruget i husdyrproduktionen.

Flokmedicinering har betydning for antibiotikaforbruget i svineproduktionen. Partierne er enige om, at brug af flokmedicinering skal nedbringes. Flokmedicinering skal reserveres til situationer, hvor andre behandlingsformer eller forebyggende tiltag er utilstrækkelige. Der skal arbejdes videre med at øge kravene til "god klinisk praksis", således at det sikres, at en række veldefinerede kriterier er opfyldt, før flokmedicinering iværksættes. Dyrlægerne vil i forbindelse med sundhedsrådgivningen vejlede om mulig anvendelse af probiotika. Der igangsættes pilotforsøg med brug af probiotika med henblik på videndeling hos landmændene.

Partierne noterer sig, at regeringen tager de nødvendige initiativer for, at dyrlæger i relevante situationer skal kunne uddele afmålte mængder medicin til produktionsdyr og kæledyr, hvilket betyder, at besætnings- og kæledyrsejere ikke får udleveret så store mængder medicin, at en betydelig andel alligevel skal bortskaffes efter endt behandling.

Lægemidler med zinkoxid til forebyggelse af diarré hos smågrise skal udfases inden for 5 år. Den nuværende anvendelse af zink er ikke bæredygtig på længere sigt. Dette skyldes både miljømæssige betragtninger i forhold til ophobning i jord og udvaskning til vandmiljøet samt risiko for resistensudvikling. Det er afgørende, at udfasningen ikke fører til øget brug af antibiotika. Det er derfor væsentligt, at der i samarbejde med branchen arbejdes målrettet for at finde dokumenterede alternativer til anvendelse af zink som lægemiddel, eksempelvis probiotika.

Forekomsten af husdyr-MRSA i forskellige husdyrarter skal overvåges. Ved at fastsætte screeningsintervaller og aktionsniveauer vil det være muligt at agere i tide ved tegn på en stigning i forekomsten. I tilfælde af fund over aktionsniveau genindkaldes MRSA-ekspertgruppen med henblik på at vurdere situationen og komme med anbefalinger til initiativer i relation til den pågældende dyreart.

Indsatser i forhold til reduktion af antibiotikaforbruget og udviklingen af antibiotikaresistens skal løbende justeres i takt med, at ny viden på områderne fremkommer.

1.2 Smitteforebyggelse og hygiejnetiltag

Smitteforebyggelse i husdyrbruget er vigtig og får større og større betydning, jo mere intensivt driften bliver. Som led i den samlede resistensproblematik er der på veterinærområdet et væsentligt fokus på husdyr-MRSA. Risikoen for at bære husdyr-MRSA fra svinestaldene og ud i samfundet skal begrænses. Konkret gøres det ved at styrke de eksisterende smittebarrierer mellem svinestald og samfund.

Hygiejnereglerne skærpes primært med et krav om obligatorisk bad for staldarbejdere, inden de forlader staldbygningen efter endt arbejdsdag, samt særlige krav til tøjskift for personer, der hyppigt kommer kortvarigt i staldene. Der er igangværende udredningsaktiviteter, der skal belyse effekten af anvendelse af støvmasker for hyppigt besøgende i staldene, for eksempel dyrlægerne. Undersøgelserne forventes at belyse, om det pågældende værnemiddel med fordel kan tages i brug af hyppigt besøgende. Når undersøgelserne er færdige i 2018, indføres brug af støvmaske ved dokumenteret effekt.

Der arbejdes også videre med fokus på sektionering og initiativ vedrørende sundhedsrådgivning, hvor smittebeskyttelse som årligt fokuspunkt videreføres efter MRSA-handlingsplanens udløb.

Den etablerede MRSA-rådgivningstjeneste, som har til formål at rådgive om problemstillingerne omkring husdyr-MRSA, videreføres.

E-learningshygiejnekurset evalueres ved udgangen af 2018 med henblik på at drøfte behov for indførelse af krav om bestået prøve.

1.3 Forskning og demonstrationsprojekter med sigte på initiativer til at sænke antibiotikaforbruget

For en fortsat reduktion af antibiotikaforbruget og for at sikre, at vi har virksomme antibiotika, er det nødvendigt at støtte igangværende og ny forskning på området. Derfor iværksættes bl.a. på baggrund af MRSA ekspertgruppens anbefalinger forskning i mulige alternativer til antibiotika herunder brug af vaccination, optimal anvendelse af antibiotika med henblik på bedre fastsættelse af dosis, behandlingstid og behandlingsinterval samt hurtigere og mere præcis diagnostik (f. eks. hurtigmetoden med diagnostik direkte ude i besætningen).

Der skal iværksættes forskning og demonstrationsprojekter vedrørende opdræt af svin ved reduceret anvendelse af antibiotika, minimering af flokmedicinering og brug af probiotika. Afslutningsvis skal det gennem demonstrationsprojekter belyses, hvilken betydning fravænningsalder, kuldstørrelse, fodersammensætning, hygiejne og alternative staldsystemer har for MRSA-forekomsten samt forbruget af antibiotika og zink/kobber.

Desuden igangsættes forskning i eventuelle faktorer i svineproduktionen der i økologiske eller frilandsbesætninger er medvirkende til et lavt smitteniveau, selvom disse svin også kommer på stald dog tidligst lige efter fravæning.

Der skal udarbejdes en vidensyntese, der ud fra de norske erfaringer med friholdelse af besætninger for MRSA skal beskrive, hvordan den norske viden kan anvendes under danske produktionsforhold både fsva. økologisk og konventionel produktion for at blive klogere på, hvordan vi kan få MRSA-fri produktionslinjer i Danmark.

Forskning og demonstrationsprojekter skal sigte mod at inddrage en vurdering af sundhedsmæssige og erhvervsøkonomiske gevinster. Den ny viden skal omsættes til konkret praksis i stalden, der vil betyde et reduceret antibiotikaforbrug med fokus på sunde husdyr. På den baggrund er aftaleparterne enge om, at forskning og demonstrationsprojekter hovedsageligt skal sigte mod at afprøve ny viden ude i stalden.

Hvis antibiotikaresistens på landsplan for svinebesætninger kan forudsiges, vil det være nemmere at sætte ind, hvor det vil være mest effektivt. Som led i Veterinærforlig II er der igangsat et forskningsprojekt i samarbejde med DTU for at udvikle et nyt støtteværktøj i form af en matematisk model. De foreløbige resultater ser lovende ud i forhold til at udvikle en model, der sammenholder antibiotikaforbrug og resistensforekomst, således at det kan beregnes, hvor meget et givet antibiotikaforbrug skal reduceres, hvis resistensen over dette antibiotikum ønskes reduceret. Der er behov for at videreføre og udbygge forskningsprojektet, således at det nye værktøj kan blive klar til brug.

2. Dyrevelfærd

Dyrevelfærd er et vigtigt fundament for sunde husdyr og et væsentligt værdiparameter.

Markedsdrevne dyrevelfærd supplerer lovgivningen om beskyttelse af det enkelte dyr. Det betyder, at uanset besætningens størrelse, så skal der vejledes/sanktioneres, hvis det enkelte dyr ikke er behandlet i overensstemmelse med dyreværnsloven. Markedsdrevne dyrevelfærd kan have en positiv effekt på velfærden i staldene og virker mere motiverende for landmænd end yderligere regulering. De involverede landmænd får et økonomisk incitament til yderligere at forbedre dyrevelfærden på deres bedrifter, og forbrugerne gøres bevidste om, hvordan de kan bidrage til bedre dyrevelfærd.

Under Veterinærforlig II blev der udviklet en model for etablering af et nationalt dyrevelfærdsindeks for svin og kvæg. Når modellen er fuldt udviklet, vil det være muligt at følge dyrevelfærden for kvæg og svin fra år til år. Indekset for svin skal færdiggøres og gøres mere robust i forhold til at forudsige udviklingen i dyrevelfærden for svin, så det kan tages i brug inden forligningsperiodens udløb.

Dødelighed for svin er en væsentlig indikator for dyrevelfærden i besætningerne. Den gældende grænseværdi for so-dødelighed blev i forbindelse med Veterinærforlig I fastsat til 16 % pr. år. En sænkning af grænseværdien til 14 % forventes at motivere til en reduktion af dødeligheden.

Videncenter for Dyrevelfærd videreføres med fokus på det internationale udsyn i arbejdet, så videntret i højere grad formidler viden om Danmarks position i forhold til andre sammenlignelige lande. Formidlingen skal blandt andet omfatte viden om nye indsatser som f.eks. dyrevelfærdsmærket og bidrage til et højt vidensniveau om dyrevelfærd hos personer, der arbejder professionelt med dyr, men også til den kom-

mende generation i folkeskoler, landbrugsskoler mv. – for eksempel i form af målrettet undervisningsmateriale.

Der er et lavt antibiotikaforbrug i fjerkræproduktionen. På den baggrund har der hidtil ikke været behov for sundhedsrådgivningsaftaler i denne sektor. For at følge sundhedsudviklingen i fjerkræbesætningen laves en årlig status over antibiotikaforbruget og dyrevelfærd (målt ved forekomst af trædepudesvidning og sanktionsprocent ved dyrevelfærdskontrollen) i fjerkræbranchen til forligsparterne.

3. Regelforenkling

Aftale om sundhedsrådgivning mellem besætningsejer og den praktiserende dyrlæge er et centralt værktøj for dyresundheds- og dyrevelfærdstilstanden i husdyrproduktionen. Det skal den fortsat være, men sundhedsrådgivningskonceptet er i dag relativt detailstyret. I stedet bør landmanden gives et større incitament til at optimere sit samarbejde med dyrlægen. Derfor forenkles ordningen.

Ved en afskaffelse af rådgivningskategorierne er det ikke længere det offentlige, der skal påbyde landmanden mere rådgivning, men et ansvar som landmanden selv tager på sig i samarbejde med sin dyrlæge. Det giver mulighed for, at management i besætningen i højere grad kommer i fokus som drivkraft til at fremme husdyrenes sundhed og velfærd. Parterne er enige om, at afskaffelsen af rådgivningskategorierne ikke må medføre en ringere dyresundheds- og dyrevelfærdstilstand.

Der kan være særlige omstændigheder for økologiske husdyrproducenter i sundhedsrådgivningen, hvorfor der vil blive foretaget et tjek af, hvordan konceptet kan optimeres for økologiske husdyrproducenter.

Krav om autorisation af landmanden til at behandle køer med visse sygdomme fjernes. Krav om kursusdeltagelse fortsætter, men undervisningen lægges sammen med det lovpligtige medicin håndteringskursus.

Krav om, at dyrlægen skal føre logbog over rådgivningsbesøg og attestere, hvor meget tid der er anvendt i besætningen, afskaffes, da kravet ikke vurderes at have erkendelig indflydelse på dyrlægens veterinærfaglige arbejde i besætningen.

Når et nyt medicinregistreringssystem (VetStat) er etableret, muliggør dette, at der kan indgås én samlet sundhedsrådgivningsaftale (en såkaldt fællesaftale). Denne modernisering af sundhedsrådgivningskonceptet er nødvendig på grund af udviklingen i landbruget med flere geografisk adskilte landbrugsejendomme ejet af samme landmand.

Et nyt VetStat vil endvidere lette landmænd med smågrise for at skulle registrere medicinbehandlinger for smågrise, der er 3-4 måneder fra slagtetidspunktet. Gult kort ordningen bidrager gennem det intense fokus på forbrugsdata til korrekte medicinregistreringer og til, at landmænd ikke bruger mere antibiotika end absolut nødvendigt. En så solid og detaljeret registrering af antibiotika indkøbet, som tilvejebringes med et nyt VetStat, vurderes at kunne opfylde EU's krav om optegnelse af antibiotikabehandling. Der skal fortsat føres optegnelser ved landmandens behandlinger af slagtesvin og søer, da disse umiddelbart kan anvendes til humant konsum.

På baggrund af resultater fra kontrollkampagne om flokmedicinering ændres reglerne for flokbehandling, så kravet om kortere ordineringsperioder og dermed flere dyrlægebesøg bortfalder, mens kravet om laboratorieundersøgelser til verificering af behov for flokbehandling fastholdes. Der skal årligt afrapporteres om

udviklingen i omfanget af flokmedicinering. Forligsparterne er således enige om, at bortfald af de kortere ordineringsperioder ikke må modvirke nedbringelse af unødigt flokmedicinering. Sker dette mod forventning, vil forligsparterne mødes for at drøfte tiltag som kunne være nedsættelse af grænseværdien for gult kort på baggrund af indstilling fra det veterinærmedicinske råd.

Regelefterlevelsen i pelsdyrbranchen er markant forbedret i de senere år, blandt andet som følge af krav om sundhedsrådgivning og uddannelseskrav for nyetablerede minkavlere. Et særligt kursuskrav for minkavlernes medhjælpere rækker ud over de uddannelseskrav, der er for andre dyrearter. En ophævelse af kursuskrav for minkavlernes medhjælpere vil ensrette uddannelseskravene. Som ved de øvrige dyrearter er det den besætningsansvarlige, der har ansvar for at medhjælperne har de fornødne kompetencer.

4. Det veterinære beredskab

Forebyggelse er bedre end bekæmpelse. Et effektivt veterinært beredskab er et vigtigt element, da både erhvervets økonomi og samfundsøkonomien vil blive væsentligt påvirket af udbrud af alvorlige smitsomme husdyrsygdomme. Løbende vurderinger af trusler for dansk husdyrproduktion i lyset af, at sygdomssituationen i vore nærområder ændres kontinuerligt, er allerede indarbejdet i beredskabet. For at styrke den langsigtede dimensionering af det veterinære beredskab gennemføres en ny global trusselsvurdering omfattende såvel kendte som nye smitsomme husdyrsygdomme. Det vil i den forbindelse skulle vurderes, om trusselsvurderingen med fordel kan gentages årligt.

For at styrke beredskabet omkring det veterinære område vil der i samarbejde med fødevare- og landbrugserhvervet blive etableret et offentligt-privat beredskabssamarbejde, hvor viden og erfaring fra såvel private som offentlige aktører tages i anvendelse, og med fælles beredskabsuddannelse af dyrlæger og øvrige medarbejdere, så det veterinære beredskab bliver endnu mere robust i fremtiden.

For yderligere at styrke robustheden i beredskabet skal mulighederne for at inddrage de andre nordiske lande i beredskabet afsøges, og der indledes forhandlinger om gensidig støtte ved større udbrud af smitsomme husdyrsygdomme. Dette vil være en effektiv og billig styrkelse af det veterinære beredskab. Hvad angår aktuelle trusler indledes strategisk samarbejde med lande med samme strategiske interesser, f.eks. om afrikansk svinepest. I alle internationale fora fremmes dagsorden, hvor Danmark kan understøtte sin styrkeposition.

5. Kontrollen

Veterinærkontrollen har en central rolle, da den understøtter, at Danmark har et landbrug, som overholder reglerne, og som markederne har tillid til.

Et fremsynet kontrol- og vejledningskoncept skal understøtte den risiko- og behovsorienterede tilgang til kontrol, der fastholdes og tilpasses i forligsperioden for løbende at sikre effektiv kontrolindsats. Der er samtidig behov for at se på yderligere tiltag, som udnytter den store viden hos Fødevarestyrelsen og landbruget til at underbygge effekten af kontrollen og understøtte den enkelte landmand i at øge vækst og sundhed i sin produktion.

På baggrund af erfaringerne fra Veterinærforlig II etableres et samarbejde mellem Fødevarestyrelsen og Danish-kontrollen, som er en privat 3. parts certificeret kontrol på svineområdet. Samarbejdet vil bl.a. indebære dialog og vidensudveksling med henblik på styrket vejledning og målrettet offentlig kontrol. Dette

vil muliggøre en reduktion af den offentlige kontrol i disse besætninger. Det skal i løbet af forligsperioden afdækkes, om det offentlig/private samarbejde om kontrollen kan udvides til andre dyrearter.

Kontrol af regler om fravænningsalder er ligeledes et område, som kan nyde godt af et samarbejde mellem Fødevarestyrelsen og Danish-kontrollen. Fravænningsalder udpeges som fokusområde i Danish-kontrollen i 2018. Da ca. hver tredje svinebesætning kontrolleres årligt, vil denne kontrol give et repræsentativt billede af, hvorledes kravet til fravænningsalderen opfyldes i praksis.

Fødevarestyrelsen gives indsigt i resultaterne (anonymiseret) af den særlige fokus på fravænningsalderen i 2018. Resultaterne kan samtidig bruges som grundlag for en kontrolkampagne på området. Det er i den forbindelse vigtigt, at kontrollen sikrer troværdighed om fravæning som parameter i elitebedriftsordningen.

Der udvikles som på fødevarerområdet et koncept, hvor virksomheds- og besætningsejere kan rekvirere vejledning inden for bestemte områder mod et gebyr.

Landmændene skal have fair konkurrencevilkår. Veterinærrejseholdet skal være opsøgende over for illegal import af dyr samt antibiotikaimport, og Veterinærrejseholdet skal fokusere på en mere målrettet indsats mod brodne kar.

Forligsparterne drøfter årligt regelefterlevelsen på dyrevelfærdsområdet med henblik på at vurdere behov for yderligere tiltag, herunder evt. skærpede sanktioner over for brodne kar. Det er aftalt at styrke Fødevarestyrelsens Veterinærrejsehold med henblik på at øge indsatsen mod brodne kar og ulovlig import af dyr og lægemidler.

Kompetenceudvikling af medarbejderne på det veterinære område skal understøtte fokus på øget vejledning, dialog og ensartethed. En høj grad af veterinær faglighed er udgangspunktet for at sikre en ensartet tilgang og bedømmelser, effektiv vejledning og dialog.

IT-understøttelsen af kontrollen skal være tidsvarende i forhold til behovene, både for erhvervet og Fødevarestyrelsen. Mulighederne for digitale registreringer i kontrollen udvides. Øget digitalisering vil medføre en større ensartethed både i gennemførelsen af kontrolregistreringen og i gennemførelsen af kontrollen på tværs af landet, samtidig med at datakvaliteten øges.

6. Den internationale indsats

Den internationale indsats styrkes for at øge dansk indflydelse på EU-reguleringen og i den internationale dyresundhedsorganisation OIE. Større dansk indflydelse på EU-regulering og OIE-regler kan styrke danske virksomheders forretningsmuligheder og konkurrencevilkår.

Danmark indtager allerede en væsentlig rolle med bidrag til regeludviklingen i både EU og OIE. Der er dog områder, hvor væksten og de danske konkurrencevilkår kan fremmes gennem en styrket dansk påvirkning.

Konkret er der behov for at se på EU's biproduktregulering samt dennes samspil med TSE-reguleringen, foderhygiejnereguleringen samt markedsføringsreguleringen for foder med henblik på at øge genanvendelsen af animalske biprodukter. Danmark vil ligeledes aktivt bruge EU's dyrevelfærdsplatform til at arbejde for, at der udarbejdes EU-retningslinjer for best practice for hold af hønniker, som kan anvendes, indtil EU-

lovgivning er på plads. På tilsvarende vis skal også EU-reglerne for dyretransport og den internationale indsats på antibiotika- og resistensområdet prioriteres med henblik på at arbejde i dansk retning.

Danmark skal blandt andet fortsat aktivt arbejde for en tilsvarende reduktion af antibiotikaforbruget i Europa som i Danmark, samt at få overvågningen af antibiotikaforbruget i EU op på det danske niveau.

Herudover er forligsparterne enige om at styrke Danmarks internationale indsats med i internationalt regi på antibiotikaområdet med oprettelsen af et såkaldt resistens-diplomati for at imødegå en stadig stigende trussel fra antibiotikaresistens uden for EU's grænser.

Økonomi

Der afsættes 302,6 mio. kr. til Veterinærforlig 3 i perioden 2018-2021.

Tabel 1

Den økonomiske ramme for Veterinærforlig III

Mio. kr. 2018-psi ¹	2018	2019	2020	2021	i alt
Initiativer, i alt	67,0	75,6	78,8	81,2	302,6
1 Sunde dyr	22,1	30,1	33,5	36,1	121,9
2 Dyrevelfærd	5,7	5,7	5,7	5,7	22,8
3 Regelforenklning, herunder forsimpning af sundhedsrådgivningen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
4 Veterinært beredskab	2,4	2,4	2,4	2,4	9,6
5 Kontrollen	36,2	36,4	36,2	36,0	144,8
6 Den internationale indsats styrkes	0,5	1,0	1,0	1,0	3,5
Finansiering, i alt	67,0	75,6	78,8	81,2	302,6
Bevilling og forskningsmidler	39,8	48,6	49,0	51,6	189,0
Gebyrer og afgifter ²	27,2	27,0	29,8	29,6	113,6

Anm: 1) Sumafvigelse skyldes afrunding

2) Inkluderer ny gebyrfinansiering på 3,0 mio. kr. årligt fra 2020 til finansiering af drift af VetStat

Forligsparterne forelægges årligt en statusredegørelse, hvor der følges op på tiltag i aftalen.

Bilag til politisk aftale om Veterinærforlig III 2018-2021

1. Sunde husdyr, herunder MRSA-initiativer [121,9 mio. kr.]

1.1. *Reduktion, regulering og overvågning af antibiotika og resistens* [50,4 mio. kr.]

Fokus på antibiotikaforbrug og -resistens i et One Health perspektiv

One Health er en betegnelse for samarbejdet mellem de sektorer, som er involveret i arbejdet med at sikre sundhed for mennesker og dyr i erkendelse af, at mange problemstillinger vedrørende sygdom og sundhed hos mennesker og dyr hænger tæt sammen, og derfor bedst forstås og bør håndteres i et helhedssyn, der omfatter mennesker, dyr og det omgivende miljø.

Regulering af antibiotikaforbruget

Fra 2009 til udgangen af 2016 er antibiotikaforbruget med en målrettet indsats, særligt med indførelsen af gult kort ordningen for svinebesætninger, reduceret med godt 25 pct. i svinebesætningerne. Det forventes, at dette tal i 2018 vil være ca. 30 pct. For at fremme denne positive udvikling skal der arbejdes videre med målsætningen om reduktion af antibiotikaforbruget til svin med 15 pct. fra 2015 til 2018 (målt i forhold til forbruget i 2014). Forligskredsen mødes ved MRSA-handlingsplanens udløb i 2018 for at fastsætte nye mål for reduktion af antibiotikaforbruget ud fra en evaluering af de seneste data omkring antibiotikaforbruget og nyeste viden om forbrug.

Ved fastsættelse af nye mål skal der tages hensyn til, at der skal være en balance i en eventuel reduktion således, at det sikres, at landmanden har adgang til lægemidler, så syge dyr fortsat kan behandles forsvarligt, og at der samtidig gennemføres en udfasning af lægemiddelzink. Dette hensyn skal være afspejlet i det gule kort.

Zink anvendes i den danske svineproduktion som tilsætning til foder, dels for at dække det fysiologiske behov for zink hos svin (foderzink), dels til kontrol af fravænningsdiarre (lægemiddelzink). Lægemiddelzink udgør for nuværende omtrent en tredjedel af zinkforbruget. Da lægemiddelzink er meget effektivt til at kontrollere fravænningsdiarre hos svin og derfor bidrager til et lavt dansk antibiotikaforbrug til svin, må det forventes, at udfasningen af lægemiddelzink, uden andre indsatser, alt andet lige vil føre til et øget forbrug af antibiotika.

- Der nedsættes et uvildigt veterinærmedicinsk ekspertråd, som kan være med til at sikre, at veterinærfaglige beslutninger og anvisninger i forhold til brug af veterinærmedicin er evidensbaserede.
- Opgaven for det veterinærmedicinske ekspertråd i 2018 er at komme med konkrete anbefalinger om reduktion af antibiotikaforbruget under hensyntagen til samtidig udfasning af lægemiddelzink. Ekspertrådet kan ligeledes klarlægge under hvilke forhold, det kan være forsvarligt af afbryde antibiotikabehandling før den foreskrevne behandlingsperiode er afsluttet.
- Ved handlingsplanens udløb i 2018 mødes forligsparterne for at fastsætte nye mål for reduktion af antibiotikaforbruget på baggrund af anbefalinger fra ekspertrådet.

Differentieret gult kort

Gult kort-ordningen har vist sig at være et effektivt middel til at begrænse antibiotikaforbruget. Ordningen blev i juli 2016 udviklet til et differentieret gult kort, hvor kritisk vigtige og bredspektrede antibiotika vejer særlig tungt i medicinregnskabet og skal videreføres.

- Det gule kort i den differentierede udgave videreføres, og udvikles løbende i samarbejde med repræsentanter fra den humane sundhedssektor, og grænseværdierne revideres efter behov.
- Ved videreudvikling af det gule kort tages der fortsat hensyn til, at syge dyr skal behandles dyrevelfærdsmæssigt forsvarligt.

Elitebedrifter

For at understøtte gult kort ordningen suppleres med udvikling af kriterier for "elitebedrifter" i svineproduktionen. Fødearestyrelsen udvikler et koncept for elitebedrifter i samarbejde med repræsentanter fra Den Danske Dyrlægeforening, Landbrug & Fødevarer, Aarhus Universitet, Københavns Universitet, DTU, dyrevelfærdsorganisationer samt Økologisk Landsforening. Et sådan koncept skal motivere besætningsejere til at arbejde aktivt og målrettet med en række parametre. Fravænningsalderen for smågrise har betydning for antibiotikaforbruget, hvorfor dette er en oplagt parameter. Andre relevante parametre kunne være antibiotikaforbrug, udfasning af lægemiddelzink, dødelighed og anvendelse af grovfoder.

- Der udvikles og forelægges et koncept for elitebedrifter for forligskredsen i løbet af 2018, og konceptet implementeres i løbet af forligsperioden.
- Som led i udviklingen undersøges det, om elitebedrifterne kan opnå fordele ud over branding, for eksempel kontrolmæssigt.
- Opnåelse af status som elitebedrift skal være opnåeligt for ca. 1/3 af bedrifterne.
- Hvert tredje år revurderes kriterierne.

Fokus på flokmedicinering

Et andet område af betydning for antibiotikaforbruget er flokmedicinering. MRSA-ekspertgruppen finder, at det er vigtigt at fokusere overordnet på reduktion af flokmedicinering i forhold til at nedsætte antibiotikaforbruget. Flokmedicinering er i visse tilfælde den veterinærfaglige korrekte behandlingsform, men den skal reserveres til situationer, hvor andre behandlingsformer eller forebyggende tiltag er mangelfulde.

Ved flokmedicinering anvendes mere antibiotika end ved enkeltdyrsbehandling, da flere dyr behandles. Derfor vil svinebesætninger, som anvender flokmedicinering, hurtigere nå gult kort-grænseværdierne for antibiotikaforbruget. Antibiotikaforbruget til flokmedicinering af svin reduceres mest hensigtsmæssigt via gult kort-ordningen.

Ved rådgivningsbesøg i besætninger, hvortil den praktiserende dyrlæge har ordineret antibiotikaholdige lægemidler til flokmedicinering, skal dyrlægen udarbejde en handlingsplan med henblik på at reducere behovet for flokmedicinering. I den forbindelse inddrages rådgivning om mulige alternativer til flokmedicinering med antibiotikaholdige lægemidler, for eksempel anvendelse af probiotika, hvor den kliniske diagnose viser, at dette kan være relevant.

- Der arbejdes videre med at øge kravene til god klinisk praksis, som sikrer, at en række veldefinerede kriterier er opfyldt, før flokmedicinering anvendes.
- Via gult kort ordningen reduceres brugen af flokmedicinering, og der rapporteres årligt om udviklingen i omfanget af flokmedicinering.

- Bortfald af de kortere ordineringsperioder må ikke modvirke nedbringelsen af unødigt flokmedicinering. Hvis forenklingen i form af bortfald af kortere ordineringsperioder mod forventning medfører en øget brug af flokmedicinering, mødes forligskredsen for at drøfte tiltag som for eksempel nedsættelse af grænseværdien for gult kort på baggrund af indstilling fra det veterinærmedicinske ekspertråd.
- Den praktiserende dyrlæge inddrager i sin sundhedsrådgivning alternativer til flokmedicinering med antibiotikaholdige lægemidler, for eksempel probiotika, hvor dette er relevant.
- Der igangsættes pilotforsøg med brug af probiotika med henblik på videndeling hos landmændene.

Systematisk overvågning af husdyr-MRSA med aktionsniveau

Der skal på baggrund af MRSA-ekspertgruppens anbefaling indføres øget overvågning for forekomst af husdyr-MRSA i husdyrarter med indførelse af faste screeningsintervaller samt aktionsniveau.

- Der fastsættes et aktionsniveau på 10 %. Hvis forekomsten af husdyr-MRSA kommer over aktionsniveauet i pågældende dyreart, skal Veterinærmedicinsk ekspertråd, jf. nedenfor, vurdere situationen og komme med anbefalinger til initiativer i relation til den pågældende dyreart. Med henblik på at følge udviklingen indføres en systematisk overvågning af husdyr-MRSA.

Overvågning af resistens videreføres

En forudsætning for en målrettet indsats på antibiotikaområdet er en effektiv overvågning af både antibiotikaforbrug og antibiotikaresistens.

- Overvågningen af antibiotikaresistens videreføres. Det skal ske i et tæt samarbejde mellem den humane sundhedssektor og veterinærsektoren, så indsatsen i et One Health-perspektiv forsættes.
- Derudover skal brugen af nye genetiske typningsmetoder fortsat bidrage til en bedre forståelse af sammenhængen mellem resistens i dyr og mennesker.

Initiativer, der understøtter landbruget ifm. udfasningen af lægemiddelzink

EU-Kommissionen har i juni 2017 besluttet, at lægemidler med zinkoxid til forebyggelse af diarre hos smågrise trækkes af markedet inden for 5 år. MRSA-ekspertgruppen betragter det som vigtigt, at udfasning af zinkoxid som lægemiddel til grise ikke fører til øget brug af antibiotika og opfordrer til at omstille produktionen, så fravæning af smågrise sker på en måde, der ikke i så høj grad fører til diarre hos grisene. Det er essentielt, at lægemiddelzink ikke erstattes med antibiotika.

- Der iværksættes i samarbejde med branchen et arbejde for at finde nye løsninger, så forbruget af lægemiddelzink udfases indenfor udfasningsperioden på 5 år og gerne hurtigere.
- Fødevarestyrelsen følger løbende forskningen beskrevet i afsnit 1.2. Forskning i at mindske behandlingskrævende sygdomme hos grise vil kunne bidrage til udfasningen af lægemiddelzink - særligt forskning i fravænningsvægtens og - alderens betydning.
- Som led i Fødevarestyrelsens almindelige kontrol vil Fødevarestyrelsen gennemføre kontrol med fokus på korrekt og lovlig anvendelse af zinkoxid i svinebesætninger.

Veterinærmedicinsk ekspertråd

En MRSA-ekspertgruppe har nu været nedsat to gange. Efter at ekspertgruppen har afleveret den seneste rapport i august 2017 er gruppen opløst. Et fast udvalg har mulighed for hurtigt at gribe ind, hvis der opstår en uforudset udvikling, hvorimod etablering af en ny gruppe, når først et problem

identificeres, kan medføre en langsommere håndtering. Et uvildigt veterinærmedicinsk ekspertråd skal være med til at sikre, at veterinærfaglige beslutninger og anvisninger i forhold til brug af veterinærmedicin er evidensbaserede, og ekspertrådet skal udarbejde konkrete anbefalinger.

Opgaver for det veterinærmedicinske ekspertråd:

- Opgaven for det veterinærmedicinske ekspertråd i 2018 er at komme med konkrete anbefalinger om reduktion af antibiotikaforbruget under hensyntagen til samtidig udfasning af lægemiddelzink.
- Ekspertrådet kan ligeledes klarlægge under hvilke forhold, det kan være forsvarligt af afbryde antibiotikabehandling før den foreskrevne behandlingsperiode er afsluttet.
- Rådet bidrager løbende med anbefalinger som grundlag for beslutninger i forhold til brug af veterinærmedicin, herunder udarbejdelse af behandlingsvejledninger.
- Rådet skal udarbejde "god klinisk praksis" for de praktiserende dyrlægers virke.
- Rådet bistår Fødevarestyrelsen ved at foretage risikovurderinger med henblik på at sikre evidensbaserede beslutninger i relation til hensigtsmæssig brug af antibiotika i husdyrproduktionen.
- Rådet foreslår kriterier og vægtning i det differentierede gule kort for svineproducenter.
- Rådet kan bidrage til evalueringer i forbindelse med resistensovervågningen af alle dyrearter.
- Rådet kan af egen drift afgive udtalelse om aktuelle problemstillinger.
- Rådet kan ligeledes anmodes om at afgive bemærkninger til aktuelle problemstillinger blandt andet i relation til den offentlige debat.

Dyrlæger skal kunne uddele afmålte mængder medicin

Når en dyrlæge udleverer lægemidler til behandling af dyr, må dyrlægen ikke bryde markedsførte pakninger. I de tilfælde, hvor den mindste pakning er større end det, der skal bruges til behandling af dyret/dyrene, skal resterne af lægemidlet bortskaffes som affald, idet det ikke er tilladt for landmanden at opbevare lægemidler efter ordineringsperiodens udløb. Formålet med reglerne er at sikre lægemidlets holdbarhed og kvalitet, så det er sikkert at anvende.

Der ønskes en løsning på problemstillingen således, at dyrlæger i relevante situationer tillades at bryde lægemiddelpakninger, så der til besætnings- eller kæledyrsejeren kan udleveres den præcise mængde lægemiddel, der skal bruges til behandling af det eller de pågældende dyr. Regler om medicinpakninger og pakningsstørrelser hører under Sundheds- og Ældreministeriets – nærmere bestemt Lægemiddelstyrelsens – ressortområde.

- Der etableres et samarbejde mellem Fødevarestyrelsen og Lægemiddelstyrelsen med henblik på at sikre regler for udlevering af lægemidler i den mængde, der skal bruges til den pågældende behandling.
- Reglerne skal udarbejdes, så de ikke forringer lægemidlets holdbarhed og kvalitet og fortsat er sikre at anvende.

Fremtidssikring af VetStat

VetStat er Fødevarestyrelsens database over forbruget af medicin i landbruget. Heri indsamles, behandles og formidles informationer om forbruget af medicin i landbruget. Det er nødvendigt, at databasen fremtidssikres for fortsat at kunne være grundlag for den antibiotikapolitiske indsats.

- Fødevarestyrelsen udvikler i samarbejde med IT firma et nyt VetStat. Udviklingen understøtter behovet for, at antibiotikaforbruget kan opgøres på besætningsniveau, hvor forbruget i det nuværende system opgøres på ejendomsniveau.

1.2 Smitteforebyggelse og hygiejnetiltag [8,0 mio. kr.]

Styrkelse af eksisterende smittebarrierer mellem stald og samfund

Som en del af den samlede resistensproblematik sættes der fokus på husdyr-MRSA. Det er således vigtigt at begrænse risikoen for at bære husdyr-MRSA fra svinestaldene ud i samfundet, så færre mennesker bliver bærere af husdyr-MRSA, og færre dermed kan bære det ind på sygehuse til syge og svagelige personer. De eksisterende smittebarrierer mellem svinestald og samfund skal styrkes, så husdyr-MRSA i videst muligt omfang bliver i stalden uden at kontaminere det omgivende miljø. Initiativerne vil formentlig også kunne reducere forurening fra andre bakterier og virus, herunder for eksempel salmonella, influenza mv. både til det omgivende samfund og mellem besætninger.

- Hygiejnereglerne skærpes og håndhævelsen intensiveres ved:
 - at der indføres krav om obligatorisk bad for staldarbejdere, inden de forlader staldbygningen efter endt arbejdsdag (opfølgning på MRSA-ekspertgruppens anbefalinger).
 - at der indføres specifikke krav til at sikre smittebarrieren for personer, der hyppigt kommer kortvarigt i staldene (dyrlæge, håndværkere, landbrugskonsulenter mv.), omfattende krav om anvendelse af engangsovertræksdragt med hætte eller staldkedeldragt, der kun bruges i stalden, samt tilbud om brug af maske. Endvidere sikres smittebarrieren ved at det tøj, som personerne har på udenfor stalden, med undtagelse af undertøj, ikke bæres i besætningerne (opfølgning på MRSA-ekspertgruppens anbefalinger).
 - at der udføres kontrol med overholdelse af hygiejnereglerne, ved alle ordinære kontrolbesøg i svinebesætninger, uanset kontroltype. Kontrollen omfatter både tidligere indførte regler om zoonotisk smittebeskyttelse (regler om forrum og smittebeskyttelsesplan), og nye regler om badefaciliteter og overtrækstøj.
 - Der er igangværende udredningsaktiviteter, der skal belyse effekten af anvendelse af støvmasker for besøgende i staldene, for eksempel dyrlægerne. Undersøgelserne forventes at belyse, om det pågældende værnemiddel med fordel kan tages i brug af ofte besøgende. Når undersøgelserne er færdige i 2018, indføres brug af støvmaske ved dokumenteret effekt.
 - Herudover skal mere vejledning og anvendelse af for eksempel nudging bidrage til at øge overholdelsen af hygiejnereglerne (opfølgning på MRSA-ekspertgruppens anbefalinger).

Sektionering og sundhedsrådgivning efter husdyr-MRSA handlingsplanens udløb

- Der arbejdes videre med sektionering efter handlingsplanens udløb (opfølgning på MRSA-ekspertgruppens anbefalinger).
- Ligeledes videreføres initiativ i handlingsplanen vedr. sundhedsrådgivning, bl.a. med smittebeskyttelse som årligt fokuspunkt (opfølgning på MRSA-ekspertgruppens anbefalinger).

Husdyr-MRSA rådgivningstjeneste

Der blev som en del af den daværende fødevarerministers fempunktsplan i samarbejde med Sundhedsministeriet etableret en MRSA-rådgivningstjeneste. Rådgivningstjenesten har været aktiv siden 1. juli 2014 og har til formål at informere og rådgive om husdyr-MRSA, og hvordan man undgår smittespredning ved hygiejnemæssige forholdsregler. Der har været stor efterspørgsel efter rådgivningstjenestens ydelser, og der vurderes at være grundlag for at videreføre rådgivningstjenesten.

- Den eksisterende husdyr-MRSA rådgivningstjeneste videreføres efter handlingsplanens udløb i 2018 (opfølgning på MRSA-ekspertgruppens anbefalinger).

E-learning hygiejnekursus

- Kurset evalueres ved udgangen af 2018 med henblik på at drøfte behov for indførelse af bestået prøve.

1.3. Forskning med sigte på initiativer for at sænke antibiotikaforbruget [63,5 mio. kr.]

Forskning på baggrund af MRSA-ekspertgruppens anbefalinger

For at modvirke antibiotikaresistens generelt, herunder husdyr-MRSA, anbefaler MRSA-ekspertgruppen, at der igangsættes forskning med sigte på at sænke antibiotikaforbruget og som bidrager til, at der fortsat er virksomme antibiotika. For at kunne reducere antibiotikaforbruget yderligere er det vigtigt fortsat at fremme tiltag, som vil kunne medvirke til at reducere forekomsten af behandlingskrævende infektioner og dermed behovet for antibiotikabehandling. Rationalet er, at sunderne husdyr kræver mindre behandling, hvorfor forbruget af antibiotika kan reduceres.

- Der iværksættes forskning i opdræt af svin ved reduceret anvendelse af antibiotika
- Der iværksættes forskning i eventuelle fordele ved alternativer til antibiotika
- Der iværksættes forskning i fravænningsvægtens og – alderens betydning.
- Der iværksættes forskning i svineproduktionen, der i økologiske eller frilandsbesætninger er medvirkende til et lavt smitteniveau.
- Der udarbejdes en vidensyntese, der ud fra de norske erfaringer med friholdelse af besætninger for MRSA skal beskrive, hvordan den norske viden kan anvendes under danske produktionsforhold både for så vidt angår økologisk og konventionel produktion.

Model til brug for sikker styring af resistensudvikling

Som en del af Veterinærforlig II er der igangsat et forskningsprojekt i samarbejde med DTU for at udvikle et nyt støtteværktøj, i form af en matematisk model, som på baggrund af antibiotikaforbruget kan prædiktere antibiotikaresistens på landsplan for slagtesvinebesætninger. Foreløbige resultater ser lovende ud i forhold til at udvikle en model, der sammenholder antibiotikaforbrug og resistensforekomst.

- Forskningsprojektet videreføres, således at det nye værktøj kan blive klar til brug.

2. Dyrevelfærd [22,8 mio. kr. i 2018-2021]

Nationalt dyrevelfærdsindeks

Under Veterinærforlig II blev udvikling af en model for etablering af et nationalt dyrevelfærdsindeks for svin og kvæg påbegyndt. De nationale dyrevelfærdsindekser erstatter ikke et krav om overholdelse af dyreværnslovens regler i forhold til det enkelte dyr og kontrollen heraf. Som forudsat i Veterinærforlig II er der udviklet en dyrevelfærdsmodel. Der er igangsat fem delprojekter ved Københavns Universitet for at videreudvikle og styrke modellen. Projekterne afsluttes og afrapporteres i 2018.

- Resultaterne af de fem delprojekter anvendes til at gøre indekset mere robust.
- Dyrevelfærdsindeks for svin færdiggøres, så de kan tages i brug inden forligsperiodens udløb.

Grænseværdi for sodødelighed

Dødelighed for svin er en væsentlig indikator for dyrevelfærden i besætningerne. Den gældende grænseværdi for sodødelighed blev i forbindelse med Veterinærforlig I fastsat til 16 pct. pr. år. Fødevarestyrelsen viser data for dødelighed for besætningsejere på www.landbrugsindberetning.dk, hvor det angives, hvordan deres besætnings dødelighed ligger placeret i forhold til den gældende grænseværdi. En ny grænseværdi skal fortsat anspore til, at besætningsejere motiveres til at arbejde for at reducere dødeligheden.

- Grænseværdien for sodødelighed sættes ned til 14 pct. pr. år.
- Sodødeligheden vil blive fulgt tæt med henblik på at justere grænseværdien fremadrettet, så denne forbliver ambitiøs.

Formidling af viden om dyresundhed og -velfærd

- Folkeoplysning og formidling af forskningsbaseret viden er en væsentlig del af Miljø- og Fødevareministeriets indsats på området for dyrevelfærd og -sundhed. Videncenter for Dyrevelfærd videreføres.
- Der er behov for at styrke det internationale udsyn i arbejdet, så Videncentret i højere grad formidler viden om Danmarks position i forhold til andre sammenlignelige lande.
- Formidlingen skal bl.a. omfatte viden om nye indsatser som for eksempel det statslige Dyrevelfærdsmærke og bidrage til et højt vidensniveau om dyrevelfærd og dyresundhed hos personer, der arbejder professionelt med dyr (besætningsejere, landbrugskonsulenter, dyrlæger mv.), men også til den kommende generation i folkeskoler, landbrugsskoler mv. for eksempel i form af målrettede undervisningsmaterialer.

Sundhedsudviklingen i fjerkræbesætninger

Der er et lavt antibiotikaforbrug i fjerkræproduktionen. På den baggrund har der hidtil ikke været behov for sundhedsrådgivningsaftaler i denne sektor.

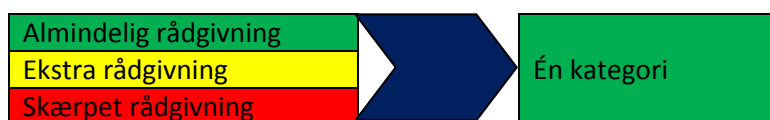
- For at følge sundhedsudviklingen i fjerkræbesætninger laves der en årlig statusopgørelse til forligskredsen over antibiotikaforbruget og dyrevelfærd (målt ved forekomst af trædepudesvidning og sanktionsprocent ved velfærdskontrollen) i fjerkræbranchen.

3. Regelforenkling, herunder sundhedsrådgivning [0,1 mio. kr. i 2018-2021]

Regelforenkling er et væsentligt element i Veterinærforslag III. Det indebærer, at der sker betydelige lettelser for erhvervslivet, samtidig med at dyresundhed, dyrevelfærd og fødevarerikthed fastholdes og udvikles.

Sundhedsrådgivningen

Den nuværende sundhedsrådgivning mellem besættningsejer og praktiserende dyrlæge er et centralt værktøj for dyresundheds- og dyrevelfærdstilstanden i husdyrproduktionen. Det vil den fortsat være, men hvor sundhedsrådgivningskonceptet i dag er relativt detaljestyret og komplekst som følge af lovgivningen, skal der i stedet gives landmanden et større incitament til at optimere sit samarbejde med dyrlægen og koncentrere dyrlægens rolle ift. styrkelse af dyresundheden og en målrettet dyrevelfærdssindsats samt behandling af syge dyr, når dette er nødvendigt. Herved bliver det ikke længere det offentlige, der skal påbyde landmanden mere rådgivning, men et ansvar som landmanden selv tager på sig i samarbejde med sin dyrlæge. Dette giver mulighed for, at management i besætningen i højere grad kommer i fokus som drivkraft til at fremme husdyrenes sundhed og velfærd.

- Rådgivningskategorierne afskaffes og hermed afskaffes komplekset med de varierende antal rådgivnings- og statusbesøg, der er forbundet hermed. Der bevares et minimumskrav om antal rådgivningsbesøg svarende til kategorien "almindelig rådgivning".
- En afskaffelse af rådgivningskategorierne må ikke medføre en forringet dyresundheds- og dyrevelfærdstilstand.

Økologiske bedrifter

Der kan være særlige omstændigheder for økologiske husdyrproducenter i forhold til sundhedsrådgivning. I det eksisterende koncept findes de såkaldte basis-aftaler om sundhedsrådgivning i form af tværfaglig sundhedsrådgivning, hvor en fagkonsulent skal inddrages i rådgivningen, eller sundhedsrådgivning med staldskole, hvor aftalen omfatter deltagelse i en staldskole med andre besættingsansvarlige. Disse aftaletyper er designet specifikt til de økologiske bedrifter. Fødevarestyrelsen opgørelser over antallet af aftaler med tværfaglig sundhedsrådgivning og staldskole viser en lav og faldende interesse for denne type sundhedsrådgivning, især blandt husdyrproducenter med svin.

- Der vil derfor blive foretaget et tjek af, hvordan sundhedsrådgivningen kan optimeres for økologiske husdyrproducenter.

Forenkling af krav til kvægbønder og landmænd med malkekvægsbesætninger

I den nuværende lovgivning er der krav om, at besættingsansvarlige kan opnå autorisation til at indgive lægemidler i forbindelse med særlige behandlinger¹ af køer i en besætning. For at kunne opnå

¹ Intravenøs behandling af kælvningsfeber med calciumholdige lægemidler uden indhold af magnesium og behandling af tilbageholdt efterbyrd med infektion hos køer ved ilægning af børstave.

autorisation skal den besætningsansvarlige gennemgå et kursus bestående af en teoretisk og praktisk del. Kurset skal afholdes af en dyrlæge Efterfølgende skal dyrlægen indsende dokumentation for gennemført kursus til Fødevarestyrelsen, der kontrollerer at betingelse for autorisation er overholdt og derefter udsteder en autorisation.

- De administrative byrder, der er i forbindelse med landmandens adgang til at behandle køer med kælvningsfeber eller tilbageholdt efterbyrd med infektion, fjernes.
- Samtidig lægges kursuskravet ind som en del af det lovpligtige medicin håndteringskursus. Initiativet vil indebære en forenkling samt en række mindre erhvervsøkonomiske og statsfinansielle besparelser.

Krav om logbog

I forbindelse med besøg i besætninger med sundhedsrådgivningsaftale skal dyrlægen føre logbog. I logbogen skal dyrlægen lave optegnelser for, hvor meget tid denne har tilbragt i besætningen. Fødevarestyrelsen vurderer at dette dokumentationskrav ikke længere har erkendelig indflydelse på dyrlægens veterinærfaglige arbejde i besætningen.

- Krav om logbog over rådgivningsbesøg afskaffes.

Fællesaftaler for landmænd med flere geografisk adskilte besætninger

Udviklingen i landbruget med flere geografisk adskilte landbrugsejendomme ejet af samme landmand nødvendiggør modernisering af sundhedsrådgivningskonceptet i retning af, at det bliver muligt at indgå én sundhedsrådgivningsaftale per landmand (såkaldte fællesaftaler).

- Regelsættet ændres, så det bliver muligt at indgå fællesaftaler for geografisk adskilte landbrugsejendomme ejet af samme landmand. Gennemførelsen er dog afhængig af et nyt medicinregistreringssystem (VetStat), da det er en forudsætning, at medicin skal kunne registreres på besætningsniveau.

Forenkling af landmandens medicinregistreringer for smågrise samt ophævelse af medicinregistrering for smågrise

Gult kort ordningen bidrager gennem det intense fokus på forbrugsdata til korrekte medicinregistreringer i VetStat og bidrager til, at landmænd ikke bruger mere antibiotika end nødvendigt. En solid og detaljeret registrering af antibiotikaindkøbet, som tilvejebringes med et nyt VetStat, vurderes for smågrise, der er 3-4 måneder fra slagtetidspunktet, at kunne opfylde EU's krav om optegnelse af antibiotikabehandling.

- Et nyt VetStat med bl.a. registrering på besætningsniveau i stedet for kun på ejendomsniveau (CHR) vil derfor kunne lette landmænd med smågrise for fremover at skulle registrere medicinbehandling, da behandlingsdata kan findes i et nyt VetStat.
- Behandlinger af slagtesvin og søer skal fortsat registreres af svineproducenten, da de umiddelbart kan anvendes til humant konsum.

Krav om flere dyrelægebesøg ved flokmedicinering bortfalder

I efteråret 2015 blev der gennemført en kontrolkampagne med fokus på flokmedicinering. På baggrund af kampagnens resultater samt den efterfølgende evaluering, er det vurderet af Fødevarestyrelsen, at den korte ordineringsperiode ikke bidrager til at forbrugsmønstret ændres. Den ønskede

effekt opnås med gult kort ordningen, der samtidig understøtter, at reduktion i medicinforbruget sker hos de producenter, der anvender mest antibiotika.

- På den baggrund ændres reglerne for flokmedicinering, så kravet om kortere ordineringsperioder og dermed flere dyrlægebesøg bortfalder, mens kravet om laboratorieundersøgelser til verificering af behov for fortsat flokmedicinering fastholdes og videreudvikles.
- Forenklingen må ikke føre til øget brug af flokmedicinering – se afsnit om fokus på flokmedicinering.

Særlige kursuskrav for minkavlernes medhjælpere ophæves

Siden 1. april 2011 har minkfarme med mindst 20 voksne hundyr eller 100 hvalpe skullet tegne en sundhedsrådgivningsaftale med en praktiserende dyrlæge. For yderligere at forbedre dyrevelfærden og dyresundheden i de danske minkfarme blev der fra 1. januar 2012 indført uddannelseskrav for nyetablerede minkavlere. Uddannelseskravet blev suppleret med et kursuskrav for minkavlernes medhjælpere og krav om løbende efteruddannelse hvert tredje år for alle driftsansvarlige. Gældende regler om sundhedsrådgivning og uddannelseskrav for nyetablerede minkavlere/løbende efteruddannelse af alle driftsansvarlige skal opretholdes.

- Med henblik på at ensarte uddannelseskravene for forskellige dyrearter, og fordi regelefterlevelsen i pelsdyrbranchen er markant forbedret i de senere år, ophæves det særlige kursuskrav for minkavlernes medhjælpere.
- Det vil dog fortsat som en generel regel for hold af landbrugsdyr, herunder mink, gælde, at det er den besætningsansvarliges ansvar, at dyrene passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder og kvalifikationer og den relevante faglige viden, således at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt. Uddannelseskravet for personer, der fører direkte tilsyn med aflivning af pelsdyr i pelsdyrfarme, berøres heller ikke af, at kursuskrav for minkavlernes medhjælpere ophæves.

4. Veterinært beredskab [9,6 mio. kr. i 2018-2021]

Effektivt veterinært beredskab

- Fastholdelse af et effektivt veterinært beredskab er et vigtigt element i Veterinærforliget, da både erhvervets økonomi og samfundsøkonomien vil blive voldsomt påvirket af udbrud af alvorlige smitsomme husdyrsygdomme.

Ny global trusselvurdering

Der vil aktivt blive arbejdet med løbende trusselvurderinger for dansk husdyrproduktion i lyset af at sygdomssituationen i vore nærområder ændres kontinuerligt.

- For at styrke den langsigtede dimensionering af det veterinære beredskab bør der gennemføres en ny global trusselvurdering omfattende kendte og nye smitsomme husdyrsygdomme set i relation til handel med og flytning af levende dyr og produkter.
- Det bør i den forbindelse vurderes, om trusselvurderingen med fordel kan gentages årligt.

Offentlig-privat beredskabssamarbejde med fælles beredskabsuddannelse

Det eksisterende veterinære beredskab er bygget op om en smal model. Det vil sige, at beredskabet i udbrudsfrie perioder udgøres af ca. 15 årsværk med speciel og kontinuerlig træning i beredskabsarbejde, og ca. 150 årsværk der kan flyttes fra andre veterinære- og fødevarekontrolopgaver og indsættes efterfølgende i et tæt samarbejde med Beredskabsstyrelsen. Den kritiske del af indsatsen vil fremover være antallet af dyrlæger, som kan indgå i bekæmpelsen af udbrud.

- Da antallet af dyrlæger i Fødevarestyrelsen er faldende over årene, mens antallet af dyrlæger nødvendige for en effektiv bekæmpelse af et udbrud er konstant, vil der i samarbejde med fødevare- landbrugserhvervet blive etableret et offentlig-privat beredskabssamarbejde med fælles beredskabsuddannelse af Fødevarestyrelsens og erhvervets dyrlæger og øvrige medarbejdere, så det veterinære beredskab kan forblive robust i de kommende år. Fødevarestyrelsen vil stadig styre beredskabet både på overordnet niveau og de på enkelte sygdomsramte besætninger.

Nordisk samarbejde

Med henblik på yderligere at styrke robustheden i beredskabet, skal mulighederne for at inddrage de andre nordiske lande i beredskabet afsøges. Dette vil både være en effektiv og billig styrkelse af det veterinære beredskab.

- Der indledes politiske forhandlinger om gensidig støtte ved større udbrud af smitsomme husdyrsygdomme. Hvis der etableres en nordisk aftale om veterinært beredskab betyder dette samtidig, at danske myndighedsmedarbejdere ved behov skal kunne frigøres til indsats i et af de andre nordiske lande.

5. Kontrollen [144,8 mio. kr. i 2018-2021]

Risiko- og behovsorienteret tilgang til kontrol

Danmark har et godt udgangspunkt for at skabe vækst og arbejdspladser i landbruget i de kommende år. Det skyldes i høj grad landbrugets høje vidensniveau i forhold til produktion og international afsætning. I den henseende spiller veterinærkontrollen en central rolle, da den understøtter, at Danmark har et landbrug, som overholder reglerne, og som markederne har tillid til.

- Et fremsynet kontrol- og vejledningskoncept skal understøtte og videreudvikle kontroltilgangen. Den risiko- og behovsorienterede tilgang til kontrol fastholdes og tilpasses i forligsperioden for løbende at sikre effektiv kontrolindsats.
- Der vil samtidig blive set på mulighederne for yderligere tiltag, der udnytter den store viden, som Fødevarestyrelsen og landbruget er i besiddelse af, til at underbygge effekten af kontrollen og understøtte den enkelte landmand i at øge vækst og sundhed i sin produktion.
- Forligskredsen vil årligt blive forelagt en status om regelefterlevelsen på dyrevelfærdsområdet med henblik på at vurdere behov for yderligere tiltag, herunder evt. skærpede sanktioner over for brodne kar.

Offentlig-privat kontrolsamarbejde på svineområdet

Med afsæt i erfaringerne fra Veterinærforlig II kan der etableres et offentligt og privat samarbejde mellem Fødevarestyrelsen og DANISH-kontrollen, som er en privat 3. parts certificeret kontrol på svineområdet.

- Et sådant samarbejde forventes at kunne styrke vejledningsindsatser og den offentlige kontrol gennem dialog samt udveksling af viden og data, således at den offentlige kontrol i de besætninger, der er omfattet af den private kontrol, kan reduceres.
- Det skal i løbet af forligsperioden afdækkes om et offentligt og privat samarbejde om kontrollen, kan udvides til at gælde andre private 3. parts certificerede kontrolordninger inden for andre dyrearter.
- Fravænningsalderen udpeges som fokusområde i DANISH-kontrollen med henblik på at følge fremdriften i, hvorledes kravet til fravænningsalderen bliver opfyldt.
- Fødevarestyrelsen gives via anonymiserede resultater indsigt i resultaterne af den særlige fokus på fravænningsalderen. Resultaterne kan samtidig bruges som grundlag for en kontrolkampagne på området.

Inddragelse af erhvervs- og interesseorganisationer i kontrolindsatser

Erhvervs- og interesseorganisationer inddrages i højere grad i kontrolindsatsen, så indsatsen opnår endnu bredere effekt.

- Inden opstart af den enkelte kontrolkampagne inddrages erhvervet i udarbejdelse af bl.a. informationsmateriale til landmanden, hvorved bl.a. kommunikation om kontrolindsatsen kan målrettes yderligere.

Rekvireret vejledning

Rekvireret vejledning er et tilbud til virksomheder om mod betaling at få vejledning om et emne indenfor lovgivningen. Til forskel fra et kontrolbesøg, hvor der også ydes vejledning inden for de temaer, som der kontrolleres, er det ved rekvireret vejledning virksomheden, der angiver temaet for vej-

ledningen. Tiltaget er implementeret på fødevareområdet og bør ligeledes implementeres på veterinærområdet.

- Der udvikles et koncept, hvor virksomheds- og besætningsejere på veterinærområdet kan rekvirere vejledning inden for bestemte områder mod et gebyr.
- På veterinærområdet kunne det være relevant med vejledning om indretning af nye biproduktvirksomheder, ibrugtagen af nye produktionsmetoder, smittebeskyttelse i besætninger mv.

Veterinærrejseholdet

Det er et strategisk mål, at landmændene har fair konkurrencevilkår. Veterinærrejseholdet støtter op om dette formål ved et målrettet fokus på de brodne kar. Veterinærrejseholdet styrkes med henblik på at øge indsatsen mod brodne kar og ulovlig import af dyr og lægemidler.

Kompetenceudvikling af medarbejderne på det veterinære område

En høj grad af veterinær faglighed er udgangspunktet for at sikre en ensartet tilgang, ensartede bedømmelser, effektiv vejledning og dialog.

- Medarbejderne på det veterinære område kompetenceudvikles i en retning, der understøtter fokus på øget vejledning, dialog og ensartethed.
- Derudover skal en styrket faglig viden om produktionssystemer (kvæg, svin og fjerkræ m.fl.) i landbruget give de tilsynsførende grundlaget for en mere kvalificeret dialog med landmanden, og dermed et mere effektivt kontrolbesøg.

Understøttelse af kontrolindsatsen med tidssvarende it-løsninger m.m.

IT-understøttelsen af kontrollen skal være tidssvarende i forhold til behovene, både for erhvervet og Fødevarestyrelsen. Mulighederne for digitale registreringer i kontrollen udvides. Øget digitalisering vil medføre en større ensartethed både i gennemførelsen af kontrolregistreringen, og i gennemførelsen af kontrollen på tværs af landet, samtidig med at datakvaliteten øges.

- Der skal ske en videreudvikling af indsatserne fra Veterinærforsøg II med at understøtte, at kontrollen er professionel i sin myndighedsudøvelse. Dette skal sikre ensartethed i kontrollen og i tilgangen til kunder og samarbejdspartnere, og skal understøtte de tilsynsførende i håndtering af både vejledning og kontrol.

6. Den internationale indsats [3,5 mio. kr. i 2018-2021]

Øget dansk indflydelse i EU og i den internationale dyresundhedsorganisation OIE

Den internationale indsats styrkes for at øge dansk indflydelse på EU-reguleringen og i den internationale dyresundhedsorganisation OIE. Større dansk indflydelse på EU-regulering og OIE-regler kan styrke danske virksomheders forretningsmuligheder og konkurrencevilkår. En ændret regulering som følge af øget dansk indflydelse kan forventes at have positive erhvervsøkonomiske konsekvenser bl.a. øgede muligheder for at genanvende animalske biprodukter vil øge danske virksomheders forretningsmuligheder. Danmark indtager allerede en væsentlig rolle med bidrag til regeludviklingen i både EU og OIE, men der er områder, hvor væksten, de danske konkurrencevilkår og kampen mod antibiotikaresistens kan fremmes gennem en styrket dansk påvirkning.

- Konkret er der behov for at se på EU's biproduktregulering samt dennes samspil med TSE-reguleringen, foderhygiejnereguleringen, samt markedsføringsreguleringen for foder, med henblik på at øge genanvendelsen af animalske biprodukter.
- EU-reglerne for dyretransport er veludviklede, men der er behov for at arbejde for en præcisering og revision af reglerne, så lovgivningen stemmer overens med seneste videnskabelige viden og med henblik på at minimere transporttiden mest muligt.
- Via EU's dyrevelfærdsplatform vil Danmark arbejde for, at der udarbejdes EU-retningslinjer for best practice for hold af hønniker, som kan anvendes, indtil EU-lovgivning er på plads.
- Den internationale indsats på antibiotikaområdet styrkes via oprettelsen af et såkaldt resistensdiplomati, bl.a. med fokus på en målrettet og aktiv indsats for en tilsvarende reduktion af antibiotikaforbruget i Europa som i Danmark samt samarbejde med lande fra EU, EØS og tredjelande, som ønsker at lære af danske erfaringer på resistens- og antibiotikaområdet. Danmark vil i den forbindelse også arbejde på at få overvågningen af antibiotikaforbruget i EU op på det danske niveau.
- Der arbejdes for at få Kommissionen til at fremsætte et forslag til ny EU-dyrevelfærdsforordning. Uanset at Kommissionen har meddelt, at den ikke på nuværende tidspunkt har planer om ny eller ændret lovgivning, vil Danmark fortsat i relevante sammenhænge søge dette fremmet. Der søges løbende tilslutning hertil fra andre EU-lande, især Vught²-gruppens lande, som ud over Danmark er af Tyskland, Nederlandene, Sverige og Belgien.

² Vught-gruppen har fået navn efter den nederlandske by Vught, hvor ministrene fra Tyskland, Nederlandene og Danmark i december 2014 underskrev "Joint Declaration on Animal Welfare". Gruppens arbejde har udgangspunkt i den fælles erklæring.

Bilag til politisk aftale om Veterinærforlig III 2018-2021: Elitebedrift-ordning

Problemstilling

Som en del af Veterinærforlig III oprettes der, for at understøtte gult kort-ordningen, en 'elitebedrift-ordning'.

Baggrund

Det skal være muligt for bedrifter, der udmærker sig positivt i forhold til en række kriterier, at blive "elitebedrift".

En sådan ordning skal motivere bedrifter til at arbejde aktivt med de udvalgte kriterier, og det er hensigten, at elitebedrift-status skal være opnåelig for ca. 1/3 af bedrifterne ved introduktionen af ordningen. Samtidig skal det undersøges, om elitebedrifterne kan opnå fordele ud over *branding*, fx kontrolmæssigt.

Løsning

Der udarbejdes i løbet af 2018 et forslag til en model for elitebedrift-ordningen, som forelægges forligskredsen bag Veterinærforlig III med henblik på drøftelse, beslutning og implementering i forligningsperioden.

I 2018 skal Fødevarestyrelsen i samarbejde med relevante interessenter, herunder Den Danske Dyrælgeforening, Landbrug & Fødevarer, Aarhus Universitet, Københavns Universitet, DTU, Dyrenes Beskyttelse, DOSO samt Økologisk Landsforening udarbejde et forslag til en model for elitebedrift-ordningen, herunder definere kriterier for, hvad der kendetegner en elitebedrift. Det skal endvidere beskrives, hvordan kriterierne kan opgøres, og hvordan det sikres at elitebedrifterne overholder de fastsatte kriterier i ordningen.

Kriterier i elitebedrift-ordningen kan være lavere antibiotikaforbrug, udfasning af lægemiddelzink, øget brug af grovfoder, højere fravænningsalder og lavere dødelighed. Interessenterne kan foreslå yderligere kriterier, som kan være med til at understøtte gult kort-ordningen.

Det forudsættes, at kriterierne og opgørelsen af disse hvert tredje år revurderes i forligskredsen på baggrund af et forslag fra interessenterne med henblik på at sikre opdatering af ordningen, herunder at der skabes en balance mellem at flere og flere landmænd bliver elitebedrifter, og at kriterierne bliver stadig mere ambitiøse .

Finansiering

De samlede omkostninger i Fødevarestyrelsen til ordningen i forligningsperioden 2018-2021 forventes at være 5,0 mio. kr.

Der foreslås afsat 1,0 mio. kr. årligt fra 2018 til drift og udvikling af ordningen i Fødevarestyrelsen. IT-opsætning og udvikling i Fødevarestyrelsen til håndtering af elitebedrift ordning forventes at udgøre 4,0 mio. kr., der afskrives over 8 år. Der afsættes derfor 0,5 mio. kr. fra 2020, hvor systemet forventes at tages i brug.